

Anmeldelser

Field Guide to the Birds of North America

Miles McMullan. 360 sider, 6000 illustrationer, hft. Pelagic Publishing, 2025. ISBN: 978-1-78427-542-6. Pris 375 kr.

Der findes efterhånden en del amerikanske *field guides*, der alle skal vurderes overfor "the golden standard", Sibleys guide, der har sat standarden for amerikanske fugleguides. Den har dog nu 25 år på bagen, og der er sket meget indenfor feltornitologien siden. Mange arter har ændret status, nogle er lagt sammen og andre er splittet. McMullans nye guide har alle disse ændringer med og dækker nu 1100 arter og hele USA med undtagelse af Hawaii, og med opdaterede udbredelseskort, bevaringsstatus og gode beskrivelser af feltkendetegn og det typiske habitat. Endelig kan bogen nemt være i rygsækken, men om den kan konkurrere med app-udgaverne af Sibley, eBird og Merlin, der kan ligge på telefonen, er nok tvivlsomt.

Alle illustrationer er tegnet af McMullan med køn, flere dragter og nødvendige kendetegn ofte beskrevet med en lille tekst ved billedet. Sammenlignelige arter vises oftest på samme side, der tydeligt illustrerer selv mindre forskelle. Eksempelvis er Greater Sage-grouse og Gunnison Sage-grou-

se fint illustreret og forskellene fremhævet. Det er tilstræbt, at fuglen er placeret i sit typiske habitat. Dette er ikke helt vellykket, da fx de fleste småfugle og rovfugle blot sidder på en gren, men for ænder, hønsefugle og ugler fungerer det bedre.

Helt overordnet synes jeg, at tegningerne mangler skarp-hed og faktisk er bedst, når bogen holdes ud i strakt arm. Jeg synes fx ikke, at tegningerne af House Finch, Purple Finch og Cassin's Finch er helt vellykkede, men ser man ned over siden på passende afstand, er krops- og hovedform lige i øjet og faktisk nok til at adskille de tre arter.

Bogens virkelige styrke er de mange *What's the Difference*-bokse, der illustrerer forskelle på svært adskillelige arter. Tegningerne er her næsten stiliserede og fremhæver tydeligt de forskelle, man skal lægge mærke til i felten. Som eksempel medtages to sider med skitser af de store måger, hvor forskellene mellem arter som fx American Herring Gull, California Gull, Ring-billed Gull og Common Gull er præciseret. På samme måde er der gode grålige skitser, der viser forskelle mellem ryler i vinterdragt. Også en helsidestavle med udvidet tekst og skitser af *Empidonax*-fluesnappere, der er notorisk svære at bestemme i felten, medmindre de høres.

Min egen yndlingsfuglegruppe *wood warblers*, er fint beskrevet, desuden er medtaget underhaletegninger for de fleste *Dendroica*-arter, hvilket er et af de vigtigste kendetegn under efterårstrækket, når der spejdes efter *wood warblers* i trætoppene, hvor det eneste man ser, er fuglens underside. Alt i alt er det en rigtig god guide, opdateret med hensyn til artsstatus, med relevante underarter og illustrerer forskellene mellem de svære arter. Jeg glæder mig til at have den med på mit næste USA-besøg. Den er det rigtige valg til en USA-field guide.

Stefan Stürup

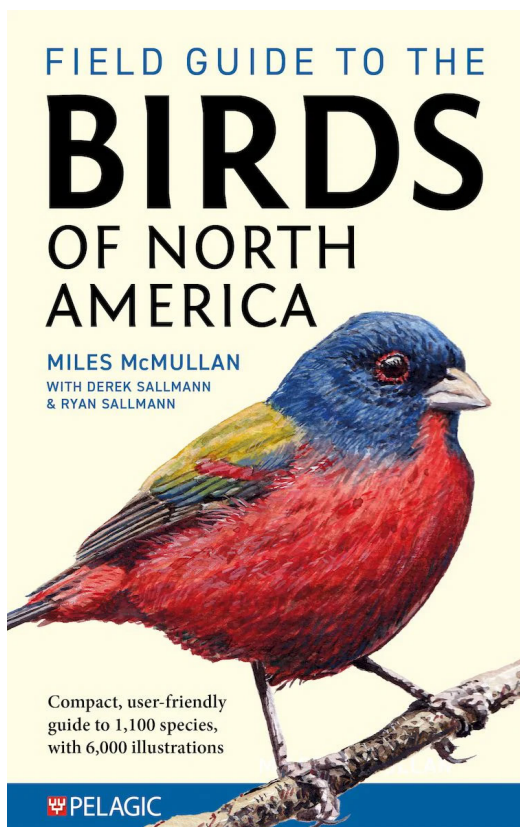
Ynglende Hvid Stork i Danmark 1800-2020

Peder V. Thellessen. 540 sider, fotos og udbredelseskort, indb. Grafisk Trykcenter 2025. ISBN 978-87-975112-1-3. Pris: 300 kr.

Den Hvide Stork er ubetinget den mest folkekære fugl i Danmark og er beskrevet i faglitteratur, egnshistorier, sagn, overtro og i eventyr. Det har altid været en glædens forårsdag, når Storken vendte tilbage til sin gamle rede på taget hos bonden eller skomageren.

Men hvor har Storken over tid ynglet i Danmark? Svarene får vi i denne fantastiske bog eller måske rettere katalog, hvor forfatteren i årtier har indsamlet et imponerende storkemateriale hentet i et utal af kilder og gennem talrige personkontakter.

Bogens første 20 sider beskriver forfatterens baggrund for hans store passion og interesse for registrering af Storke og storkelokalteter, hvorunder han har ringmærket 200 Storke. Dernæst følger afsnit om Materiale og metoder og en signaturforklaring, som er nok så vigtig, når vi skal tolke storkematerialet, som forfatteren også har brugt i sin status

for Storken i Danmark i DOFT (114: 33-41, 2020).

I den resterende del af bogen omtales amtsvis og med lokalitetsnavne alle 4022 kendte redelokaliteter og 148 storkekolonier. For hver lokalitet er så vidt muligt angivet lokalitetsnavn, årstal og årlig ynglestatus med kildehenvisninger.

Det er næsten ikke til at forstå, at vi har haft så mange storkepar og storkekolonier i Danmark. Det var i en tid med rigelig føde til Storken, og dens fremtid i Danmark afhænger af, om vi kan få et mere naturvenligt landbrug tilbage med større græsarealer til høslæt, flere lavvandede vådområder og færre pesticider.

Desværre er de lidt flere Storke de senere år ikke udtryk for, at arten har fået det bedre her i landet. Bestanden var på 13 par i 2025, hvilket er største antal i mange år, men det er beskæmmende, at alle ynglepar fodres med daggamle kyllinger og fisk for at kunne opfostre ungerne.

Bogen er en fornøjelse at dykke ned i og vil forhåbentligt blive til gavn for den folkekære Hvide Stork og benyttet som historisk opslagsværk og i forskningen.

Jørgen Terp Laursen

Der Uhu

Martin Görner. 320 sider, 73 farvefotos, 80 figurer og 41 tabeller. Militzke Verlag GmbH. Die Neue Brehm-Bücherei Band 660, 2025. Pris 34,94 €.

Nogle år efter afslutningen af 2. Verdenskrig begyndte et bogforlag i Østtyskland at udgive en række fuglemonografier, især om tyske arter i en serie med navnet *Die Neue Brehm-Bücherei*. Disse bøger var meget velskrevne med tysk grundighed og i starten på højest 50 sider og få sort-hvide fotos. I 1970'erne og '80'erne var der i hvert nummer af DOFT op til flere anmeldelser af disse monografier. Efter murens fald overgik NBB-serien til et vesttysk forlag, og bøgerne blev efterhånden bedre udstyret med farvefotos, kort, diagrammer mm. og med meget større sidetal.

Martin Görner har i mere end 50 år arbejdet med forskning og beskyttelse af Stor Hornugle i Thüringen i Østtyskland. Görner regnes som en af de allerbedste kendere af Stor Hornugle i både Tyskland og omkringliggende lande, og han har skrevet utallige artikler og afhandlinger om denne ugleart i mange forskellige tidsskrifter. Bogen følger den normale rækkefølge som i andre monografier. Görner anvender meget materiale fra især Tyskland, men også meget fra resten af Mellemeuropa og en del fra Norden og Sydeuropa.

Der er spændende læsning bl.a. om bekymringen for den lille bestand af Stor Hornugle i Tyskland og omliggende lande. Tidligere blev næsten alle ugler nådesløst skudt. Dog fik enkelte par lov til at yngle, men deres unger blev taget, når de var store nok. Disse ugler blev solgt til meget høje priser, og de fleste blev solgt til de store godser, hvor de blev brugt som lokkefugle til jagt på kragefugle og rovfugle. Således endte en del ugler på danske godser. Efter fredning af uglen og dens levesteder i både Øst- og Vesttyskland i 1950 begyndte bestanden langsomt at stige. Man forsøgte i både Tyskland og Østeuropa flere steder at udsætte fangenskabsopdrættede ugler, men succesen med dette udeblev.

Den eneste udsætning af Stor Hornugle med stort held var i Slesvig-Holsten i 1990'erne, hvorfra bestanden bredte sig op i Danmark.

Der er flere interessante oplysninger om føden. Tidligere kunne man finde depoter med byttedyr i nærheden af reden, men dette ser man ikke mere. Som årsag mener man, at antallet af byttedyr er faldende, især kaniner, harer, Agerhøne og pindsvin.

Bogen slutter med betragtninger om Stor Hornugles fremtid i Europa. Bestanden er stabil de fleste steder, men en begyndende tilbagegang viser sig enkelte steder. Årsagerne er, at mange ugler bliver dræbt af både bil- og togtrafik, højspændingsledning og vindmøller, at flere ugler dør af ulovligt udlagt gift, og at flere unger den senere tid er døde af fødemangel. En af årsagerne til dette er flere og flere arealer med mono- og vinterkulturer. Stor Hornugle kan ikke fange bytte på marker, hvor plantevæksten er højere end 10 cm. I Vestnorge, hvor der står mange vindmøller, er bestanden af Stor Hornugle gået voldsomt tilbage, og her frygter man for dens fremtid. I Mellemeuropa har man desuden trusler fra klatrere, fotografer med droner og geocaching.

Hvis man vil vide alt om Stor Hornugle, kan man finde det meste i *Der Uhu*. Den er meget letlæst, men det kræver naturligvis, at man kan læse tysk. For dem, som søger en bog om Stor Hornugle på engelsk, findes der *The Eagle Owl* af V. Penteriani & M. del Mar Delgado fra 2019. Men det er en helt anden historie. *Der Uhu* er en af de bedste uglemonografier, jeg nogensinde har læst, og kan derfor på det varmeste anbefales.

Jørgen Jensen

Skisser

Lars Jonsson. 340 sider, 31 x 24 cm, 190 illustrationer, indb. Ocean Books, ISBN 978-91-86011-74-1. Pris 295 s.kr på nettet. Pris 295 S.Kr. på nettet.

Den svenske fuglemaler og ornitolog Lars Jonsson udstillede i sommeren 2025 på Liljevalchs Konsthall i Stockholm og udgav i den anledning bogen *Skisser* – altså skitser.

Jonssons fokus ligger på fuglenes dragter, og hvordan lys og adfærd betyder noget – mysteriet omkring alle de ting der spiller ind, når man har sat sig for at forstå en given arts forskellige dragter, ikke mindst mågernes ungfugle- og vinterdragter. LJ har tilføjet uendelig meget omkring mågernes dragter fra at være juvenile, immature til subadulte – et spændingsfelt få andre end ham (og vores egen Klaus Malling Olsen) har rigtigt styr på i de allermindste detaljer. LJ har tilsvarende arbejdet indgående med lommernes, kjøvernes, pibernes og ikke mindst vadernes ofte komplekse dragter, hvilket alt sammen fremgår af hans flotte *Fugle i Europa* fra 1994.

Det er her, man får syn for sagen i bogen. Først fortæller han om sin måde at arbejde på, og hvorfor skitsebøgerne er så nødvendige. De giver en frihed og en appetit, der er givende, når han sidder derude i felten, ofte på Faludden nær sin bopæl på det sydlige Gotland. Eller i sit rullende atelier, en VW-bus fra 1989. Jonsson skriver om farverne og lyset, når han sidder derude på stranden med udsyn over Øster-

Illustration fra bogen: Islandsk Ryle i frisk yngledragt

søen og tanker om fugletrækket, som fx lommerne der stiler mod Danzigbugten for at fortsætte over land til Sortehavet.

Vi får indblik i, hvad der sker med lyset, hvordan vedtagne farver kan forandres og skabe nye perspektiver og indsigt i en kompliceret farveholdning. Det sker over en række opslag kun med tekst. Men snart åbner bogen sig som skitsebogen – uden at noget som helst er ændret. Det er den rene vare og i naturlig størrelse. Arbejdet lægges frem helt som det var, da han satte det sidste penselstrøg. LJ har ønsket at give et så autentisk billede som muligt med sine skitsebøger.

Bogen er også en årstidsbog, hvor de enkelte måneder træder frem indledt med et stemningsbillede, gerne over havet i den lethed og intensitet som Jonsson behersker. Fuglestudierne er endeløse og givende, fordi man fornemmer nærværet – at han er der, og han sanser. Det fantastiske ved bogen er, at det hele er favnet indenfor et kort spand af tid, stort set i 2024-25.

Det som Jonssons værk virkelig tilføjer, er hvert individs særkende i udtryk, som ikke er vedtaget i nogen anden sammenhæng, ikke mindst i fieldguides. Man befinder sig i mellemrummet mellem det synlige og usynlige. Det er den enkelte fugls sjæl, der kommer frem. Han har fået noget frem i den Islandske Ryles fremtoning, som tilføjer denne arts mysterium – i et udtryk, der viser en sårbarhed, der understreger lige netop denne art som trækfugl deroppe fra det arktiske, der giver den en styrke og ynde, som vi alle er draget af. Jonssons særkende er modsatrettet, hvad landsmanden og fuglemaleren Bruno Liljefors (1860-1939) stod for – han var jagtinteresseret og skildrede spillet mellem liv og død. Jonssons modvægt er snarere stilheden og det ubetrådte. Han undgår stort set også alt menneskeskabt.

Skisser bidrager til vores alles passion og endeløse tiltrækning, når det handler om spørgsmålet: Hvorfor er fuglene så fantastiske. Som kurator for udstillingen slutter af i sit forord: Billederne og skitserne i denne bog er blevet til i et totalt nærvær, som sjældent ses i vor samtid.

Lars Abrahamsen

Birds of New Guinea

Phil Gregory. 477sider, 216 plancher, hft. Lynx Nature Books, 2. udgave, 2025. ISBN 978-84-16728-74-9. Pris 389 kr. i Naturbutikken.

Øen New Guinea består af et selvstændigt Papua New Guinea mod øst og en indonesisk vestlig del, Western New Guinea (tidligere Irian Jaya). Da jeg selv besøgte Papua New Guinea for en del år siden, eksisterede 80 % af øens regnskov stadig. Klimaet var derefter – daglig regn og få intervaller uden. Infrastrukturen er meget dårlig. Der er stort set ingen pattedyr. Så hvorfor besøge New Guinea? Udover en kultur, som er noget helt specielt og fremmedartet, eksisterer der her et fugleliv, som er udover det sædvanlige. Der er hele 507 endemiske fuglearter, dvs. mere end halvdelen af de arter, man ser på Ny Guinea, findes udelukkende der, og hele syv familier udmærker sig ved at være endemiske for øen. Mange tænker nok mest på paradisfugle, hvoraf der er omkring 35 arter, men der er mange andre arter, der imponerer med farvepragt og ejendommelige udseender. I flæng kan nævnes løvhyttefugle (hannen bygger en overdækket parringshytte på jorden og pryder den med farvede elementer for at lokke hunner til), kronduer, masser af isfugle, papegøjer etc.

En del af glæden ved sådan en rejse er forberedelserne. Phil Gregory har gjort det nemmere for os, ved at lave denne guide. 1. udgaven udkom i 2017 og var på det tidspunkt et gennembrud for en moderne fieldguide for området og den første, der dækkede hele Ny Guinea. Her otte år senere er den nye udgave meget kærkommen. Den er forbedret på mange punkter med ny plancher, en forbedret tekst og 30 'nye' arter. Derudover er Bismarcks og Bougainvilles fugle inkluderet.

Phil Gregory har tilbragt 30 år i området, og her demonstrerer han sin kæmpestore indsigt. Bogen er traditionelt opbygget, først med en oversigt over tidligere guidebøger, så en gennemgang af geografien (inkl. forholdet mellem geografi og endemiske familier), derefter truslen fra træfældning (puh – næsten ikke til at holde ud at tænke på, men indtil videre er der kun to arter, der er 'kritisk truede'), en opremsning af truede arter, taksonomi, klima og ikke mindst et afsnit om vigtige lokaliteter på øen.

Od så til det vigtigste. Især for alle os, der hellere vil se plancher end at læse tekster. De 216 plancher med ca. 1900 illustrationer af i alt 970 arter er udfærdiget af ikke mindre end 26 fantastiske illustratører. Det er noget af en præstation. De mange illustratører vidner om, at forfatteren har satset på at få det bedste af det bedste med. Proportioner af fuglene er fine, ligesom farverne står klart og naturligt. Det er en vidunderlig bog at bladere i, så jeg ville ønske, at den havde eksisteret, da jeg var afsted sammen med en gruppe andre danskere. Især er paradisfuglene fantastisk godt gengivet, men det er måske noget jeg synes, fordi de er meget taknemlige at illustrere.

Plancherne kunne have fortjent at blive mere fyldt ud af fuglene, så den enkelte tegning kom endnu mere til sin ret. Udbredelseskortene er lidt unaturligt placeret på plancherne, men der har utvivlsomt været en pladslogistik at tage hensyn til. For næsten alle fugle er der en QR-kode, så man kan få stemmer, fotos, bedre beskrivelser og bedre udbredelseskort.

Bogen vejer 1,2 kg. Den skal alligevel med i rygsækken. En utrolig fin fieldguide til både folk, der samler på disse, folk der har været der før, og til alle, der bare drømmer om en gang at rejse til dette fantastiske sted på Jorden.

Eric Schaumburg

Uglens tale

Torgeir W. Skancke. Hva nattens vesener kan fortelle oss i naturkrisens tid. 272 sider, utallige farvefotos og enkelte gamle s/h fotos, indb. Gyldendal Norsk Forlag, 2024. ISBN 978-82-05-59947-5. Pris 449 Nkr..

Forfatteren er uddannet fotograf og har arbejdet som journalist i over 30 år. Som dreng var han meget interesseret i naturen og opholdt sig meget derude. Som 15-årig fandt han en død Natugle og fik den udstoppet, og her startede hans interesse for ugler. Allerede som journalistelev havde han anskaffet sig et spejlreflekskamera. En af hans første opgaver som elev var at opsøge en mand i Lågendalen, som satte Stor Hornugle-unger ud. Uglemanden, der havde sat flere hundrede unger ud, var en del af et WWF-projekt i både Sverige og Norge. Siden dette besøg har forfatterens motto været: Har du først stirret en ugle i øjnene, bliver du aldrig den samme igen.

Denne uglebog er ikke som de fleste andre fuglebøger, idet Skancke beskriver sine møder med de forskellige ugler, og med eksperter som giver ham vigtige og spændende informationer. Han taler blandt andre med Roar Solheim, der er ekspert i Lapugle og Sneugle og kendt i hele Norge som 'ugledoktoren'. For hver art er der et faktablad med oplysninger om udseende, levevis, lyd, formering, leveområde, føde, forvekslingsart, bestandsstatus og rødlistestatus. Desuden er der flere virkelig gode farvefotos, enten af forfatteren selv eller af førende norske og finske naturfotografer. Derudover er der korte artikler om fremstilling af redekasser og platforme, ringmærkning, fældning, gylp, byttedyr, trusler mm.

Natugle, Skovhornugle, Mosehornugle, Perleugle, Spurveugle og Høgeugle har alle livskraftige bestande i Norge. Lapuglen yngede for 50 år siden kun i et lille område i Finnmark. Siden bredte den sig i 1970'erne og '80'erne ned gennem Norge, der i dag yngler omkring 100 par hvert år i Østnorge. En medvirkende årsag til dette er opsætning af redeplatforme. Stor Hornugle er derimod stærkt truet. Det skyldes, at bestanden af byttedyr går stærkt tilbage i hele Norge, og de mange vindmøller og højspændingsledninger koster mange Store Hornugler livet. Slaguglen er ligeledes stærkt truet. En af årsagerne er renafridrift af naturskov. For at hjælpe uglen har man sat ikke mindre end 450 slaguglekasser op. Trods dette yngler kun ganske få par hvert år. Sneuglen er kritisk truet ikke bare i Norge, men i hele sit udbredelsesområde. I topår kan op til 100 par yngle, men måske som

følge af klimaforandringerne bliver der længere og længere mellem år med mange lemminger, som arten lever af.

Der er også et større afsnit om naturkrisen. Her skriver Skancke bl.a. om forandringerne af kulturlandskabet, naturskovens forsvinden og om alle de forskellige miljøorganisationer og deres arbejde.

Uglens tale er en hyldest til de norske ugler med en påmindelse om sårbarheden og truslerne i naturen.

Jørgen Jensen

Også modtaget

Søren Rasmussen. På sporet af den tabte natur. 240 sider, mange fotos, hft. Gads Forlag, 2025. ISBN 978-87-12-80062-0. Pris kr. 299,95.

Fra denne årgang trykkes årsindholdet ikke længere i nr. 4, men vil ligge på dof.dk og kan rekvireres på papir fra DOFs sekretariat til indbinding af årgangene.

Erratum: Fotoet på side 88 i nr. 3 i år er taget af Karin Gustausen.